

TINH GON BỘ MÁY CHÍNH TRỊ - YÊU CẦU TẤT YẾU TRONG NHỮNG THỜI ĐIỂM CÓ TÍNH BƯỚC NGOẶT

TS. TRẦN THỊ THÚY*

Tinh gọn bộ máy chính trị là yêu cầu tất yếu trong những thời điểm mang tính bước ngoặt nhằm xây dựng nhà nước hoạt động hiệu lực, hiệu quả. Từ việc phân tích tư tưởng “thà ít mà tốt” của V.I.Lênin trong xây dựng bộ máy nhà nước và quan điểm xây dựng Nhà nước kiểu mới của Hồ Chí Minh, bài viết chỉ ra sự kế thừa và phát triển sáng tạo của Đảng Cộng sản Việt Nam trong chủ trương cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy. Thông qua đó, cung cấp luận cứ khoa học nhằm phản bác các luận điệu sai trái, xuyên tạc liên quan đến chủ trương sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy ở nước ta hiện nay.

“**T**inh gọn bộ máy chính trị” là quá trình sắp xếp, tổ chức lại hệ thống chính trị, bao gồm các cơ quan Đảng, Nhà nước và các tổ chức chính trị - xã hội, nhằm mục tiêu nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động, tinh giản biên chế, giảm tầng nấc trung gian và tinh gọn bộ máy, hướng tới một bộ máy chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, phục vụ tốt hơn cho người dân và sự phát triển của đất nước. Từ tư tưởng “thà ít mà tốt” của V.I.Lênin đến quan điểm xây dựng Nhà nước kiểu mới của Chủ tịch Hồ Chí Minh, tất cả đều thể hiện tinh thần cải tiến sâu sắc, nhất quán, hướng đến một nhà nước phục vụ Nhân dân. Bước vào kỷ nguyên phát triển mới, chủ trương tinh gọn tổ chức bộ máy tiếp tục là yêu cầu cấp bách, không chỉ xuất

phát từ thực tiễn đất nước mà còn là biểu hiện sinh động về vai trò lãnh đạo của Đảng cầm quyền. Trái với những luận điệu xuyên tạc cho rằng, sắp xếp tổ chức bộ máy “là dấu hiệu của sự khủng hoảng quyền lực” hay là “áp đặt ý muốn chủ quan cá nhân”... mà tinh gọn tổ chức bộ máy ở Việt Nam thể hiện tầm nhìn chiến lược, dựa trên cơ sở lý luận vững chắc và thực tiễn cấp bách hiện nay.

1. Tư tưởng của V.I.Lênin về xây dựng bộ máy nhà nước và quan điểm xây dựng Nhà nước kiểu mới của Hồ Chí Minh

Tư tưởng “Thà ít mà tốt” của V.I.Lênin - bắt nguồn từ sự khủng hoảng và nhu cầu củng cố chính quyền Xôviết

“Thà ít mà tốt” là một trong những chỉ dẫn quan trọng của V.I.Lênin về xây dựng bộ máy nhà nước, thể hiện tầm nhìn chiến lược và sự nhạy bén của một thiên tài chính trị.

* Trường Chính trị tỉnh Nghệ An

Sau Cách mạng tháng Mười (năm 1917), nhà nước Xôviết ra đời được coi là bước hiện thực hóa đầu tiên về lý luận nhà nước vô sản của chủ nghĩa Mác - Lênin. Giai đoạn 1918-1921, để ứng phó với tình hình cấp bách trong bối cảnh nội chiến khốc liệt và sự can thiệp từ các nước đế quốc, chính quyền Xôviết buộc phải xây dựng bộ máy quản lý thời chiến mang tính chất lâm thời. Đến năm 1921, kết thúc nội chiến, bộ máy hành chính rơi vào tình trạng công kênh, chông chéo, quan liêu, thiếu tổ chức và kém hiệu quả, không đáp ứng được yêu cầu quản lý trong thời bình. Trong những giây phút cuối đời trên giường bệnh, V.I.Lênin đặc biệt quan tâm đến nhiệm vụ cải tiến bộ máy nhà nước trước thực trạng mà ông đánh giá là “rất đáng buồn, nếu không muốn nói là rất tồi tệ”¹.

V.I.Lênin đặc biệt coi trọng yếu tố con người xây dựng chủ nghĩa xã hội. Sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội không chỉ là hoạt động kinh tế - chính trị thuần túy, mà còn là quá trình hình thành kiểu người mới xã hội chủ nghĩa. V.I.Lênin tự hào vì có những công nhân tiên tiến, nhiệt huyết, có đủ phẩm chất, năng lực và động lực để tổ chức, vận hành bộ máy nhà nước vì lợi ích của nhân dân lao động. Tuy vậy, V.I.Lênin cũng phải thừa nhận rằng, nhân viên của bộ máy ấy “...họ không được học tập mấy, họ không có trình độ văn hóa cần thiết để làm việc đó”². V.I.Lênin đã thẳng thắn chỉ ra những hạn chế này đang tồn tại không những trong các cơ quan Xôviết mà cả trong các cơ quan đảng nữa.

V.I.Lênin đã thẳng thắn và nhiều lần chỉ ra tình trạng nặng về hình thức, quan liêu, lãng phí và hoạt động kém hiệu quả của bộ máy nhà nước. Đồng thời cho rằng, căn bệnh quan liêu

chính là một nguy cơ to lớn đối với chính quyền Xôviết non trẻ, bởi nó làm mất đi mối liên hệ mật thiết giữa nhà nước và quần chúng lao động. Theo V.I.Lênin, bộ máy nhà nước nếu chỉ biết tuân theo các thủ tục hình thức, không bám sát thực tiễn, sẽ dễ sinh ra tình trạng trì trệ, vô trách nhiệm, tạo điều kiện cho chủ nghĩa cơ hội và tham nhũng phát triển. V.I.Lênin phê phán gay gắt những cán bộ chỉ biết “ngồi bàn giấy” viết báo cáo, ra mệnh lệnh nhưng lại không trực tiếp xuống cơ sở, không nắm thực tiễn sản xuất và đời sống của nhân dân. V.I.Lênin nhấn mạnh, sự lãng phí của bộ máy quan liêu không chỉ tiêu tốn nguồn lực xã hội mà còn làm giảm lòng tin của nhân dân vào chính quyền. Do đó, V.I.Lênin yêu cầu phải kiên quyết cải tiến bộ máy, giản đơn hóa thủ tục hành chính, tăng cường kiểm tra, giám sát và phát huy vai trò giám sát của quần chúng để bộ máy nhà nước thực sự phục vụ nhân dân.

V.I.Lênin đã khẳng định rằng, cải tiến bộ máy không chỉ là yêu cầu cấp thiết mà còn là vấn đề mang tính “sống còn” đối với chính quyền Xôviết lúc bấy giờ: “Đã đến lúc phải thay đổi tình trạng đó đi. Phải tuân theo nguyên tắc này: thà ít mà tốt”³. Bộ máy trong thời kỳ mới cần có những phần tử ưu tú, có học thức, có phẩm chất, không nên chạy theo số lượng mà phải bảo đảm chất lượng thực sự. V.I.Lênin chủ trương tổ chức bộ máy gọn nhẹ, thực hành tiết kiệm nghiêm ngặt, bài trừ mọi vết tích lãng phí bằng cách giải tán hoặc sáp nhập những cơ quan không cần thiết hay trùng lặp để tổ chức vận hành có kế hoạch, hợp lý và có hệ thống. V.I.Lênin khẳng định đó cũng là điều kiện cần để chính quyền Xôviết tồn tại: “...chỉ có làm cho bộ máy của chúng ta trong sạch đến tột mức, chỉ có giảm bớt đến

mức tối đa tất cả những cái không tuyệt đối cần thiết, chúng ta mới có thể đứng vững được”⁴.

Cải tiến bộ máy nhà nước không đơn thuần là chỉnh sửa thủ tục mà là nhiệm vụ chiến lược nhằm nâng cao hiệu suất phục vụ nhân dân, đồng thời củng cố vai trò lãnh đạo của Đảng Bolshevik. Mặc dù công cuộc cải tổ nhà nước Xôviết thời kỳ đó đối mặt với muôn vàn khó khăn, nhưng V.I.Lênin vẫn tin chắc rằng, “chỉ có tiến hành công tác đó, chúng ta mới đạt được mục đích của chúng ta, và một khi đã đạt được mục đích ấy, chúng ta mới có thể xây dựng được một nước Cộng hòa thực sự xứng danh là nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Xô-viết”⁵.

Tư tưởng xây dựng Nhà nước kiểu mới của Chủ tịch Hồ Chí Minh - bắt nguồn từ yêu cầu cấp bách xây dựng bộ máy nhà nước sau Cách mạng tháng Tám

Thắng lợi của Cách mạng tháng Tám (năm 1945) không chỉ mở ra bước ngoặt vĩ đại trong lịch sử dân tộc, mà còn đặt ra yêu cầu bức thiết về việc thiết lập một kiểu nhà nước mới - nhà nước cách mạng đầu tiên do Nhân dân làm chủ. Trong bối cảnh đất nước phải đối mặt với những thử thách hết sức nghiêm trọng: Nội phản hoành hành, ngoại bang lâm le xâm lược, nền kinh tế kiệt quệ, đời sống Nhân dân khó khăn, cùng với sự chống phá quyết liệt của các thế lực phản động trong và ngoài nước, yêu cầu cấp bách đặt ra là phải nhanh chóng xây dựng một bộ máy nhà nước có năng lực tổ chức, quản lý, lãnh đạo xã hội để bảo vệ chính quyền cách mạng non trẻ và định hướng cho sự phát triển lâu dài của dân tộc. Trước tình hình đó, Người tuyên bố: “Công việc phá hoại xong rồi. Nay bước đầu công việc dọn dẹp, sắp đặt, giữ gìn, kiến thiết”⁶.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm xây dựng một bộ máy nhà nước thật sự của dân, do dân và vì dân. Tuy nhiên, Người thẳng thắn chỉ ra nhiều hạn chế, thách thức nghiêm trọng của bộ máy chính quyền còn non trẻ. Xuất phát từ bối cảnh đất nước vừa giành độc lập, đội ngũ cán bộ còn thiếu về số lượng, yếu về chất lượng, nhiều người chưa được rèn luyện ý thức phục vụ Nhân dân nên dễ rơi vào tư tưởng tự mãn, quan liêu, cửa quyền. Chủ tịch Hồ Chí Minh cảnh báo nguy cơ xa rời quần chúng, coi thường thực tiễn, dẫn đến sự lãng phí, hình thức, kém hiệu quả trong tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước.

Người đã chỉ ra có nhiều cơ quan, đơn vị trong bộ máy nhà nước có chức năng, nhiệm vụ chưa được phân định rõ ràng, dẫn đến tình trạng chồng chéo trong hoạt động, phân tán nguồn lực và biên chế thiếu kiểm soát. Có nơi cán bộ phải làm việc quá tải, trong khi nơi khác lại rơi vào tình trạng “ngồi chơi xơi nước” do thiếu việc làm hoặc không rõ nhiệm vụ. Người cũng phê phán thói quen của một số cán bộ chỉ lo “ngồi bàn giấy”, ban hành mệnh lệnh hành chính mà không chịu đi sâu kiểm tra, hướng dẫn cụ thể ở cơ sở, dẫn tới tình trạng “phát động phong trào rồi bỏ đó”, làm giảm sút lòng tin của Nhân dân đối với chính quyền cách mạng.

Người đặc biệt lên án tệ quan liêu, hành chính hóa, chủ nghĩa hình thức - những căn bệnh làm suy giảm hiệu quả quản lý, gây cản trở trong việc tổ chức, điều hành bộ máy nhà nước. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Về biên chế - Từ các bộ, các ngành và các địa phương, bộ máy đều quá công kênh và càng ngày càng phình ra. Vì vậy mà sinh ra quan liêu, lãng phí”⁷. Những phê phán của Chủ tịch

Hồ Chí Minh đối với thói quan liêu, hình thức, hành chính hóa không phải là sự phủ định nỗ lực của đội ngũ cán bộ, mà là lời nhắc nhở sâu sắc về trách nhiệm phải không ngừng tự chỉnh đốn, hoàn thiện.

Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định, yêu cầu cấp bách đặt ra là xây dựng bộ máy nhà nước “gọn nhẹ”, hạn chế tối đa các cấp trung gian và đội ngũ cán bộ không cần đồng nhưng phải đủ năng lực để vận hành bộ máy mới. Trong công việc bận bịu của chính quyền cách mạng non trẻ, Người quyết định Chính phủ liên hiệp “chỉ có 10 bộ./ Vì nước mình nhỏ nên không cần nhiều bộ”⁸. Theo Người, bộ máy nhà nước tinh gọn, hiệu quả tức là không có ai thừa ra, ít người mà làm được nhiều việc: “...tinh là đưa năng suất lên cao, làm cho mau cho tốt, giản là vừa phải, không kênh cang, tránh hình thức”⁹. Sự vận hành của cả bộ máy phụ thuộc vào hiệu quả hoạt động của từng cá nhân, từng đơn vị; vì vậy, xây dựng tổ chức bộ máy phải được triển khai toàn diện chứ không chỉ dừng lại ở khối cơ quan hành chính mà cả các cơ quan chính quyền và đoàn thể, các cơ quan kinh tế và các ủy ban.

Vấn đề giảm biên chế đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt ra một cách kiên quyết với mục tiêu không chỉ “cắt bỏ cơ học” bộ phận dôi dư mà còn từng bước nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ: “Thực hành chấn chỉnh biên chế, để bớt sự đóng góp cho dân và thêm lực lượng vào công việc tăng gia sản xuất”¹⁰. Theo Người, mục đích tiến hành công tác giảm biên chế không chỉ ở góc độ kinh tế mà còn ở góc độ văn hóa và đạo đức, nó buộc người cán bộ phải ngày càng hoàn thiện về mọi mặt, phải nâng mình ngang tầm nhiệm vụ để đáp ứng yêu cầu của tổ chức và mong muốn của Nhân

dân. Người chỉ rõ: “Giản chính, tinh cán: Các cơ quan chính quyền và đoàn thể cần phải triệt để giản chính. Đó là tiết kiệm sức người. Song đồng thời phải nâng cao năng suất công tác của mỗi người, mỗi cơ quan phải lựa chọn cán bộ, dùng cán bộ cho đúng - Thế gọi là tinh cán. Hai việc phải đi đôi với nhau”¹¹.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng Nhà nước kiểu mới phản ánh tầm nhìn chiến lược toàn diện, xuất phát từ lý tưởng cao cả về một quốc gia độc lập, nơi quyền làm chủ, tự do và hạnh phúc thuộc về toàn thể nhân dân. Người không chỉ kế thừa tinh hoa lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin mà còn vận dụng sáng tạo vào điều kiện cụ thể của Việt Nam. Trước đòi hỏi cấp thiết về tổ chức bộ máy nhà nước sau thắng lợi của Cách mạng tháng Tám, tư tưởng Hồ Chí Minh đã đóng vai trò chỉ dẫn trong việc hình thành một mô hình nhà nước kiểu mới hoạt động trên nguyên tắc vì dân, do dân và lấy dân làm gốc. Đây chính là tư tưởng cốt lõi, tạo nền tảng vững chắc cho việc kiến thiết một nhà nước gọn nhẹ, vận hành hiệu lực, hiệu quả, góp phần hoạch định con đường phát triển ổn định và bền vững của đất nước.

2. Cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy - Quan điểm xuất phát từ yêu cầu cấp bách của kỷ nguyên phát triển mới

Đảng Cộng sản Việt Nam luôn xác định cải cách, tinh gọn tổ chức bộ máy là nhiệm vụ trọng tâm, xuyên suốt và bền vững trong quá trình xây dựng và hoàn thiện hệ thống chính trị. Quan điểm nhất quán của Đảng là tổ chức bộ máy phải tinh gọn, hợp lý, giảm tầng nấc trung gian, xác định rõ chức năng, nhiệm vụ và trách nhiệm của từng cơ quan, đơn vị. Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25-10-2017 của Ban Chấp hành Trung ương một số vấn đề về

tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả (Nghị quyết số 18-NQ/TW) nhấn mạnh yêu cầu “tinh gọn đầu mối, tinh giản biên chế, nâng cao hiệu quả hoạt động”¹² được coi là bước đột phá để đổi mới hệ thống chính trị, phòng chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí.

Sau 7 năm triển khai Nghị quyết số 18-NQ/TW, nhiều kết quả nổi bật đã đạt được, thể hiện quyết tâm chính trị và sự nỗ lực của toàn hệ thống chính trị trong việc xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả. Tuy nhiên, quá trình thực hiện vẫn còn bộc lộ nhiều hạn chế, tập trung chủ yếu ở phương diện tổ chức bộ máy và chất lượng đội ngũ cán bộ. Việc sắp xếp, tổ chức bộ máy có lúc, có nơi còn lúng túng, chưa mạnh dạn cắt giảm số biên chế dôi dư. Nhiều cơ quan vẫn còn tình trạng chồng chéo về chức năng, nhiệm vụ; việc xác định vị trí việc làm, đánh giá năng lực cán bộ chưa thực sự đồng bộ. Nguyên nhân sâu xa của những hạn chế này là do sự thiếu quyết liệt trong chỉ đạo thực hiện, tư tưởng bảo thủ, ngại thay đổi, cùng với sự lúng túng trong triển khai, thiếu lộ trình rõ ràng và chưa có chính sách hỗ trợ phù hợp đối với cán bộ thuộc diện tinh giản.

Đảng ta xác định, Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIV là một dấu mốc quan trọng, mở ra giai đoạn phát triển mới của đất nước với yêu cầu cao hơn về cải tiến và phát triển toàn diện. Tổng Bí thư Tô Lâm đã khẳng định: “Hiện nay đã là thời điểm, thời cơ; là sự cấp thiết, là đòi hỏi tất yếu khách quan cho cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị để bộ máy hoạt động hiệu lực, hiệu quả hay chưa? Câu trả lời là: Không thể chậm trễ hơn được nữa”¹³.

Trong cuộc cách mạng này, Đảng ta đặc biệt đề cao yêu cầu cải tiến tư duy, thúc đẩy hành động quyết liệt, dứt khoát khắc phục tình trạng trì trệ, hình thức. Tinh thần ấy được thể hiện nhất quán qua các nguyên tắc cải tiến mang tính nền tảng: Kiên định về mục tiêu, quyết liệt trong tổ chức thực hiện và toàn diện trong cách tiếp cận, đó là:

Thứ nhất, cuộc cách mạng về con người - chìa khóa tinh gọn tổ chức bộ máy.

Hội nghị toàn quốc quán triệt, triển khai tổng kết việc thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW, Đảng ta nhấn mạnh trọng tâm cải tiến là đổi mới tư duy và nâng tầm con người: “...chúng ta phải đổi mới tư duy, phải “cởi trói”, phải quyết đoán, phải dứt phá, phải vượt lên chính mình”¹⁴.

Tại Hội nghị Trung ương 11 (khóa XIII), Đảng ta nhấn mạnh tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ cán bộ chất lượng cao làm nền tảng cho việc xây dựng Nhà nước pháp quyền và hệ thống chính trị tinh gọn. Hội nghị cũng đã xác định chất lượng đội ngũ cán bộ là điều kiện tiên quyết để tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy và gọi đó là: “...quyết sách chiến lược chưa từng có”¹⁵. Điều này hoàn toàn phù hợp với tinh thần của Nghị quyết Đại hội XIII khi nhấn mạnh yêu cầu về phẩm chất, năng lực và uy tín của đội ngũ cán bộ.

Hội nghị toàn quốc quán triệt, triển khai thực hiện Nghị quyết Hội nghị Trung ương 11 (khóa XIII), Đảng ta khẳng định cách mạng về con người phải đi trước một bước, bao gồm chuẩn hóa, trẻ hóa, hiện đại hóa đội ngũ lãnh đạo, quản lý: “Nhân sự lãnh đạo các cấp và nhân sự Đại hội XIV phải hội tụ “đủ đức - đủ tài - đủ tâm - đủ tầm - đủ sức - đủ nhiệt huyết cách mạng” để gánh vác trọng trách lịch sử của đất nước”¹⁶.

Có thể thấy, cuộc cách mạng về con người chính là động lực, tạo nền tảng cho một bộ máy chính trị tinh gọn, hiện đại. Đó cũng là yêu cầu tất yếu, đồng thời là trách nhiệm chính trị to lớn của toàn Đảng, toàn hệ thống chính trị và từng cán bộ, đảng viên trong việc chủ động cải tiến để đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn mới.

Thứ hai, cuộc cách mạng về tổ chức bộ máy - động lực then chốt của cải tiến hệ thống chính trị.

Trong cách mạng tổ chức bộ máy, Việt Nam đã thể hiện quyết tâm chính trị mạnh mẽ. Theo thống kê của Bộ Nội vụ, riêng trong phạm vi Chính phủ, bộ máy đã được thu gọn với quy mô chưa từng có: Giảm 5 bộ và cơ quan ngang bộ, 3 cơ quan thuộc Chính phủ, 13/13 tổng cục và tổ chức tương đương, 518 cục và tổ chức tương đương, 218 vụ và tổ chức tương đương, 2.958 chi cục và tương đương, 201 đơn vị sự nghiệp công lập¹⁷. Công cuộc tinh gọn biên chế cũng được triển khai gắn với sắp xếp tổ chức và đổi mới cơ chế hoạt động. Biên chế hưởng lương từ ngân sách nhà nước giảm 20%, phần đầu giảm thêm 10% vào năm 2030¹⁸. Đặc biệt, cuộc cách mạng không chỉ dừng lại ở khối hành chính mà còn mở rộng trên toàn hệ thống chính trị. Các tỉnh, thành phố đã đồng loạt sắp xếp các cơ quan đảng, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội, qua đó giảm tổ chức trung gian cấp phòng, ban, tổ chuyên trách. Đây là cuộc cách mạng có quy mô và chiều sâu chưa từng có tiền lệ, không chỉ sắp xếp lại tổ chức bộ máy mà còn thay đổi tư duy tổ chức và vận hành quyền lực nhà nước trong kỷ nguyên mới.

Việt Nam triển khai tinh gọn tổ chức bộ máy theo định hướng riêng, kết hợp phân cấp, phân quyền, trao quyền chủ động cho địa phương đi

đôi với tăng cường kiểm tra, giám sát. Trong bối cảnh toàn cầu đầy nhanh chuyển đổi số và cải cách quản lý công, việc tinh gọn tổ chức bộ máy ở Việt Nam không chỉ là lựa chọn, mà còn trở thành tất yếu khách quan để nâng cao thể và lực cho đất nước. Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22-12-2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia chính là nền tảng quan trọng để Việt Nam hiện đại hóa bộ máy, đảm bảo hiệu lực, hiệu quả và phục vụ người dân, doanh nghiệp tốt hơn, hội nhập sâu với thế giới.

Thứ ba, cuộc cách mạng trong kiểm soát quyền lực - trọng tâm xuyên suốt, linh hồn của tinh gọn tổ chức bộ máy.

Cuộc cách mạng trong kiểm soát quyền lực không còn là một khái niệm lý luận mà đang được hiện thực hóa qua những cải cách mạnh mẽ về tổ chức bộ máy. Việc Quốc hội khóa XV thông qua Luật Tổ chức chính quyền địa phương (sửa đổi) và Nghị quyết số 202/2025/QH15 ngày 12-6-2025 về việc sắp xếp đơn vị hành chính cấp tỉnh là dấu mốc then chốt. Bỏ cấp huyện, chuyển từ mô hình chính quyền 3 cấp thành 2 cấp không đơn thuần chỉ giảm số tầng nấc hành chính mà về bản chất, nhằm thu hẹp khoảng cách quyền lực, cắt bỏ các tầng trung gian vốn dễ bị lạm quyền hoặc làm chậm quá trình ra quyết định. Quyền lực được phân định rõ ràng giữa cấp tỉnh và cấp xã, chính quyền cấp xã buộc phải chịu trách nhiệm trực tiếp trước Nhân dân là bước đi cụ thể nhằm hiện thực hóa tinh thần “Nhốt quyền lực trong lồng cơ chế”¹⁹ - tư tưởng chỉ đạo xuyên suốt của Đảng. Quyền lực, vì thế, không còn là đặc quyền tự do vận động, mà được đặt dưới cơ chế kiểm tra, giám

sát, minh bạch hóa, bảo đảm phục vụ lợi ích Nhân dân và tuân thủ pháp luật.

Đối chiếu với kinh nghiệm quốc tế, đây cũng chính là xu hướng tất yếu. Hiện nay, Việt Nam đang triển khai các giải pháp minh bạch ngân sách công qua cổng thông tin điện tử, báo cáo công khai thu - chi ngân sách địa phương, công bố các kết luận kiểm toán... là những bước cụ thể nhằm kiểm soát quyền lực bằng công cụ công nghệ thông tin và công khai dữ liệu.

Công cuộc tinh gọn biên chế gắn liền nguyên tắc trọng dụng nhân tài và loại bỏ vị trí không cần thiết không chỉ để giảm gánh nặng ngân sách mà còn nhằm nâng cao chất lượng đội ngũ, tức là kiểm soát quyền lực bằng chất lượng nguồn nhân lực. Khi các vị trí công tác được giao cho những người có năng lực, kèm theo trách nhiệm rõ ràng và cơ chế đánh giá cụ thể, quyền lực sẽ vận hành minh bạch, ít có cơ hội bị lợi dụng. Đây chính là điểm then chốt phân biệt cải cách bộ máy mới với những đợt tinh gọn thực hiện “chưa đến nơi” trước kia.

Đảng ta luôn kiên trì chủ trương kiểm tra, giám sát tổ chức đảng và đảng viên, coi đây là “trực kiểm soát” quyền lực chính trị. Từ kiểm tra công tác cán bộ, công tác quản lý tài chính công đến kỷ luật nghiêm minh những cá nhân vi phạm, hệ thống kiểm soát quyền lực đang ngày càng hoàn thiện. Do đó, cuộc sắp xếp tổ chức bộ máy lần này vừa tinh gọn về số lượng, vừa thiết lập một cơ chế kiểm soát quyền lực toàn diện, đáp ứng yêu cầu cải tiến mạnh mẽ và hiện thực hóa khát vọng phát triển bền vững.

Chủ trương tinh gọn tổ chức bộ máy không chỉ phản ánh sự tiếp nối nhất quán các giá trị cốt lõi của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, mà còn thể hiện bước tiến mới

trong tư duy lý luận của Đảng - tư duy năng động, sáng tạo, gắn chặt với yêu cầu cải tiến phương thức lãnh đạo trong điều kiện cụ thể của Việt Nam hiện nay. Quan điểm của V.I.Lênin cũng như tư tưởng của Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng tuy ra đời trong những bối cảnh khác nhau, nhưng có những điểm tương đồng rất lớn, vừa là mạch nguồn xuyên suốt, vừa thể hiện sự kế thừa, phát triển tư tưởng về tinh gọn bộ máy nhà nước hay tổ chức bộ máy trong những thời điểm bước ngoặt của lịch sử. Điều này được cụ thể hóa ở những khía cạnh sau:

Một là, cả ba tư tưởng đều đồng quy ở mục tiêu xây dựng một bộ máy chính trị vững mạnh về tổ chức, hiệu quả trong vận hành, tối ưu hóa trong phục vụ lợi ích quốc gia, dân tộc và Nhân dân. Tuy nhiên, một số luận điệu sai trái, thù địch cho rằng chủ trương tinh gọn tổ chức bộ máy “chẳng đi đến đâu”, hay chỉ là “ý muốn chủ quan của Đảng”... Những luận điệu này hoàn toàn phiến diện, bóp méo bản chất thực sự của chủ trương sắp xếp tổ chức bộ máy. Thực chất, tinh gọn tổ chức bộ máy là yêu cầu khách quan, xuất phát từ nhu cầu thực tiễn cấp bách trong những thời điểm có tính bước ngoặt.

Hai là, công cuộc tinh gọn tổ chức bộ máy là một nhiệm vụ khó khăn, cần phải dựa trên cơ sở khoa học và bám sát yêu cầu của thực tiễn. Chủ trương sáp nhập cấp tỉnh, bỏ cấp huyện và kiện toàn cấp xã là bước đi táo bạo, thể nhưng, các thế lực thù địch lại xuyên tạc, khi cho rằng “tạo điều kiện cho cá nhân hóa quyền lực” hay “tự làm suy yếu nội lực hệ thống chính trị”... Những luận điệu này nhằm gieo rắc hoài nghi, chia rẽ nội bộ, phủ nhận nỗ lực cải tiến của Đảng. Vì vậy, kiên định thực hiện chủ trương tinh gọn tổ chức bộ máy trên

nền tảng khoa học, gắn với thực tiễn và lòng tin của Nhân dân chính là minh chứng sinh động cho bản lĩnh, trí tuệ và khát vọng đổi mới không ngừng của Đảng ta.

Ba là, tinh gọn tổ chức bộ máy không chỉ là xu thế tất yếu mà còn bắt nguồn từ nguyện vọng chính đáng của Nhân dân. Tuy nhiên, hiện nay các thế lực thù địch vẫn không ngừng tuyên truyền những thông tin lệch lạc, sai trái, vu cáo Đảng và Nhà nước “xa rời quần chúng”, “cắt giảm quyền lợi người lao động” hay “đẩy bộ máy vào khủng hoảng”. Những luận điệu này là sự bóp méo có chủ ý nhằm phủ nhận tính dân chủ, hợp hiến và nhân văn của công cuộc tinh gọn. Sự đồng thuận, ủng hộ rộng rãi của đông đảo cán bộ, đảng viên và Nhân dân là minh chứng thuyết phục khẳng định tính đúng đắn, hợp lòng dân, hợp quy luật phát

triển của chủ trương tinh gọn tổ chức bộ máy.

Từ sự thống nhất trong tư tưởng của V.I.Lênin, Chủ tịch Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng, có thể khẳng định: Tinh gọn tổ chức bộ máy là một yêu cầu tất yếu khách quan; đồng thời, là nhiệm vụ chiến lược xuất phát từ lợi ích chính đáng của quốc gia, dân tộc và Nhân dân. Tinh gọn tổ chức bộ máy là quá trình tự đổi mới, tự chỉnh đốn sâu sắc, hoàn toàn không phải là biểu hiện của sự suy yếu hay khủng hoảng như các thế lực thù địch cố tình rêu rao, xuyên tạc. Tinh gọn tổ chức bộ máy là minh chứng sinh động cho quyết tâm chính trị nhất quán và mạnh mẽ của Đảng ta hướng tới xây dựng một bộ máy chính trị trong sạch, vững mạnh, phụng sự Nhân dân, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững trong kỷ nguyên mới ■

^{1,2,3,4,5} V.I.Lênin, *Toàn tập*, t.45, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2006, tr.442, 444, 445, 459, 445.

^{6,8} Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.4, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.19, 146.

⁷ Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.13, tr.314.

^{9,10} Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.7, tr.432, 164.

¹¹ Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.6, tr.489-490.

¹² Ban Chấp hành Trung ương, *Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25-10-2017 một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả*.

¹³ *Phát biểu của Tổng Bí thư Tô Lâm tại Hội nghị toàn quốc quán triệt, triển khai tổng kết việc thực hiện Nghị quyết số 18 và một số nội dung quan trọng*, <https://www.qdnd.vn>, ngày 1-12-2024.

¹⁴ Văn Hiếu, *Tổng Bí thư Tô Lâm: Đã đủ thể và lực, ý chí và quyết tâm bước vào kỷ nguyên mới, không thể chậm trễ hơn*, <https://vov.vn>, ngày 1-12-2024.

¹⁵ Tổng Bí thư Tô Lâm, *Phát biểu bế mạc của Tổng Bí thư Tô Lâm tại Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương 11 khóa XIII*, <https://baochinhphu.vn>, ngày 12-4-2025.

¹⁶ Tổng Bí thư Tô Lâm, *Phát biểu của Tổng Bí thư Tô Lâm tại Hội nghị toàn quốc quán triệt, triển khai Nghị quyết Trung ương 11 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII*, <https://baochinhphu.vn>, ngày 16-4-2025.

¹⁷ Xem: Bộ Nội vụ, *Báo cáo số 219/BC-BNV ngày 11-1-2025 về bổ sung, hoàn thiện phương án sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của Chính phủ*.

¹⁸ Xem: *Giảm 10% biên chế sự nghiệp hưởng lương ngân sách vào năm 2025*, <https://laodong.vn>, ngày 10-6-2024.

¹⁹ Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, *Toàn văn bài phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị tổng kết 10 năm công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực giai đoạn 2013-2020*, <https://nghean.dcs.vn>, ngày 4-7-2022.